

โครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

กองงานพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ
ฝ่ายโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ
โทร. 02 653 4411
E-Mail : drasa4@dld.go.th

โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

" ธนาคารโคและกระบือ ก็คือ การรวบรวมโคและกระบือ โดยมีบัญชี ควบคุม ดูแล รักษา แจกจ่าย ให้ยืม เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตร และเพิ่มปริมาณโคและกระบือตามหลักการของธนาคาร ธนาคารโคและกระบือ เป็นเรื่องใหม่ของโลกที่มีความจำเป็นเกิดขึ้น เพราะปัจจุบันมีความคิดแต่จะใช้เครื่องกลไกเป็นเครื่องทุ่นแรงในกิจการเกษตร แต่เมื่อราคาน้ำมันเชื้อเพลิงแพงขึ้น ความก้าวหน้าในการใช้เครื่องกลไกเสียไป จำเป็นต้องหันมาพึ่งแรงงานจากสัตว์ที่เคยใช้อยู่ก่อน เมื่อหันกลับมา ก็ปรากฏว่ามีปัญหามาก เพราะชาวนาไม่มีเงินซื้อโคและกระบือมาเลี้ยงเพื่อใช้งาน

ธนาคารโคและกระบือ พอจะอนุโลมใช้ได้เหมือนกับธนาคาร ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน เพราะโดยความหมายทั่วไป ธนาคารก็ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีค่ามีประโยชน์ การตั้งธนาคารโคและกระบือก็มีใช้ว่าตั้งโรงขึ้นมาเก็บโคหรือกระบือ เพียงแต่มีศูนย์กลางขึ้นมา เช่น อาจจัดให้กรมปศุสัตว์เป็นศูนย์กลาง ใครจะสมทบธนาคารโคและกระบือ ก็ไม่จำเป็นต้องนำโคหรือกระบือไปมอบให้ อาจบริจาคในรูปของเงิน..."

" พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ ณ บริเวณโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

เมื่อวันพืชมงคล 14 พฤษภาคม 2523 เกี่ยวกับโครงการธนาคารโคและกระบือตามพระราชดำริ

ประวัติความเป็นมาโครงการ

ด้วยในการเสด็จพระราชดำเนินออกตรวจเยี่ยมราษฎรเมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2522 ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงทราบว่า มีราษฎรผู้ยากจนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ จำนวนมากต้องเช่าโค-กระบือไว้ใช้แรงงาน ในราคาแพงมาก และบางครั้งเมื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรแล้วก็แทบไม่เหลืออะไรเลย เพราะเงินที่ได้ต้องจ่ายเป็นค่าเช่าโค-กระบือ เกือบหมด จึงทรงมีพระราชดำริ ให้กรมปศุสัตว์จัดตั้งธนาคารโค-กระบือขึ้นใน ปี พ.ศ. 2522 เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจนได้มีโอกาสมีโค-กระบือไว้ใช้แรงงานเป็นของตนเอง โดยการเช่าหรือเช่าซื้อหรือวิธีการอื่นใด ในราคาที่ถูกลงจากส่วนราชการ องค์กร หรือเอกชน ฯลฯ

ดังนั้น กรมปศุสัตว์จึงได้นำกระบือของกรมปศุสัตว์ จำนวน 280 ตัว ไปให้การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ ในท้องที่อำเภอสระแก้ว และอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี (ในขณะนั้น) เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2522 โดยการให้เช่าซื้อและผ่อนส่งใช้ให้หมดภายใน 3 ปี และกรมปศุสัตว์ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงการคลังให้ดำเนินการดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ คือเพื่อช่วยให้เกษตรกรที่ยากจนทั่วประเทศได้มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงาน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้

การบริการมี 5 วิธี

1. การให้ยืมเพื่อการผลิต
2. การให้เช่าซื้อ
3. การให้ยืมพ่อพันธุ์โค-กระบือ
4. การให้เช่าเพื่อใช้แรงงาน
5. การให้บริการอื่นๆ

คุณสมบัติของเกษตรกร

1. เป็นเกษตรกรมีสัญชาติไทยอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป
2. มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน หรือเลี้ยงสัตว์
3. มีความประพฤติดี และยินดีให้ความร่วมมือกับทางราชการ
4. ยังไม่เคยได้รับโคหรือกระบือจากโครงการอื่นๆมาก่อน
5. มีความเหมาะสมและสามารถที่จะดูแลเลี้ยงดูโค-กระบือได้
6. มีรายได้ไม่เกินเกณฑ์ จปฐ.1 (ฉบับที่เป็นปัจจุบัน) หรือได้รับการรับรองจากคณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชนนั้นๆ ว่าสมควรได้รับความช่วยเหลือ

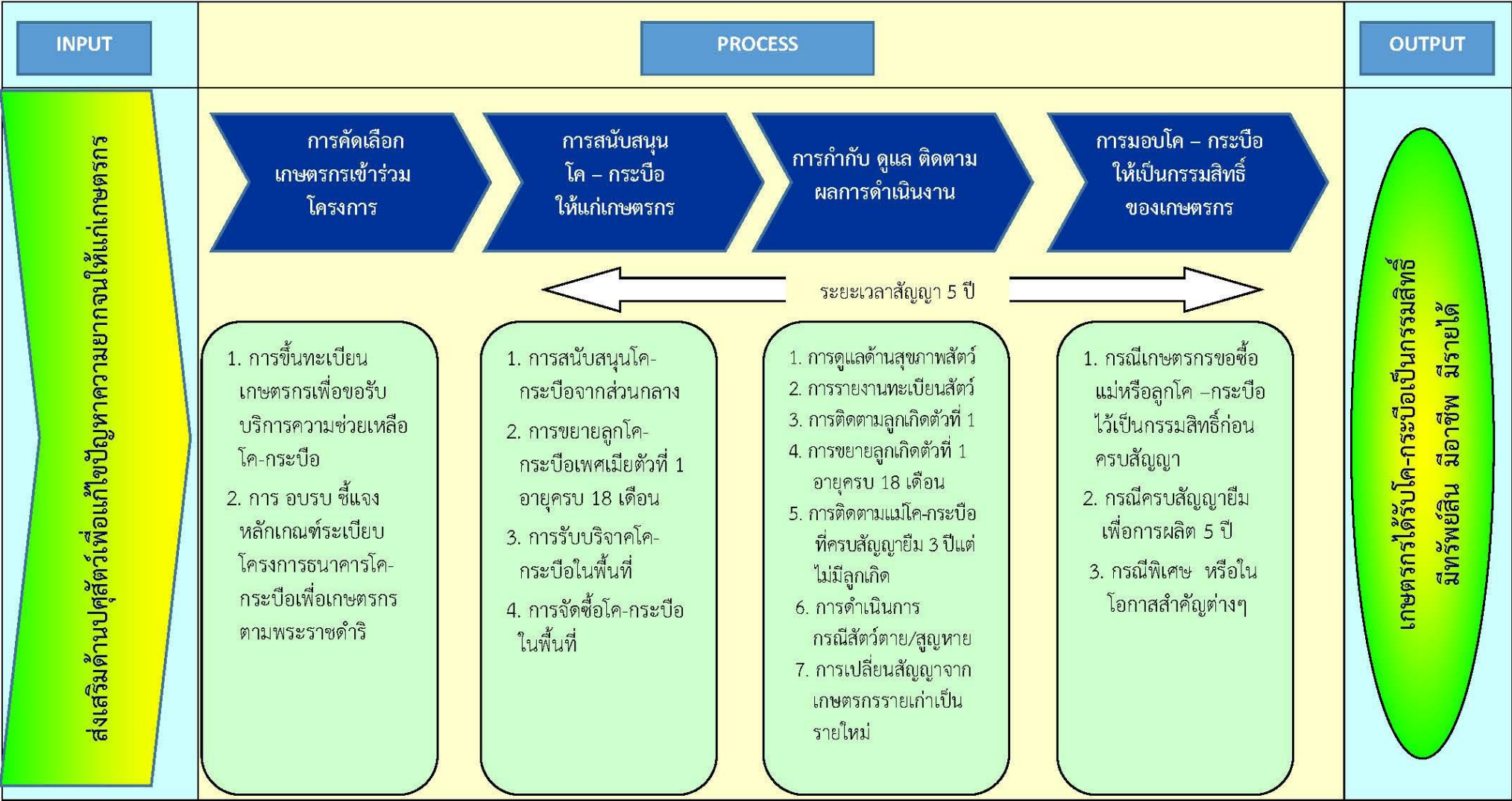
การขอรับบริการ

เกษตรกรที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการกรอกแบบแสดงความจำนงยื่นต่อปศุสัตว์อำเภอ และให้ปศุสัตว์จังหวัดตรวจสอบและรับรองคุณสมบัติ และเสนอสำนักงานปศุสัตว์เขตพิจารณากลับกรอง เพื่อเสนอธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ พิจารณาช่วยเหลือต่อไป

การดำเนินงานตามระเบียบโครงการ ธคก.

1. ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการดำเนินการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ พ.ศ. 2556
2. ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการดำเนินการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ พ.ศ. 2556 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2557
3. ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พ.ศ. 2557
4. ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558

กระบวนการบริหารจัดการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

แผนการปฏิบัติงาน

กิจกรรม	หน่วยนับ	แผน	หน่วยงาน
1.โครงการประกวดหมู่บ้าน/กลุ่ม ธคก. และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ตีเด่น	ครั้ง	9	สนง.ปศข.
2. โครงการประชุมสัมมนาระหว่าง จนท. และกลุ่มเกษตรกร	ครั้ง	9	สนง.ปศข.
3. โครงการประชุมสัมมนา จนท. รับผิดชอบ ธคก. ทั่วประเทศ	ครั้ง	1	กพก.
4. ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร รายใหม่	ราย	10,000	สนง.ปศจ. สนง.ปศข. กพก.
5. ให้คำแนะนำ ติดตาม (ธคก./ปศข./จังหวัด แห่งละ 12 ครั้ง)	ครั้ง	1,020	สนง.ปศจ. สนง.ปศข. กพก.

การจัดสรรงบประมาณ

ผลผลิต : พัฒนาศักยภาพด้านปศุสัตว์
กิจกรรมหลัก : สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
กิจกรรมรอง : ธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

ประเภท – รายการ		งบประมาณ พ.ศ. 2568
รวมทั้งสิ้น		3,258,500
1	งบดำเนินงาน	3,258,500
1.1	ค่าตอบแทน ใช้สอย และวัสดุ	3,258,500
1.1.1	ค่าตอบแทน (ค่าอาหารทำการนอกเวลา)	30,000
1.1.2	ค่าใช้สอย	315,900
	– ค่าเบี้ยเลี้ยง ที่พักและพาหนะ	103,600
	– ค่าจ้างเหมาบริการ	60,600
	– ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม	151,700
1.1.3	ค่าวัสดุ	2,912,600
	– วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	523,900
	– วัสดุเวชภัณฑ์	2,388,700

1. การกำกับ ควบคุม และติดตามงาน

- 1) ส่งมอบสัตว์ให้เกษตรกร จัดทำสัญญา
- 2) ตรวจสอบสภาพสัตว์ โปรแกรมวัคซีน
- 3) ติดตามลูกเกิด / อายุครบ 18 เดือน เพศเมียขยายต่อให้รายใหม่ หรือเพศผู้จำหน่ายนำเงินเข้าบัญชี ธคก.
- 4) ตรวจสอบกรณีรับมอบสัตว์ 3 ปี ไม่มีลูกเกิด
- 5) มอบกรรมสิทธิ์สัญญาครบ 5 ปี จำหน่ายออกจากบัญชี

2. การรายงานข้อมูล

รายงานทะเบียนสัตว์ปีละ 4 ครั้ง ทุกวันที่ 25 ของเดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม ของทุกปี

3. กิจกรรมการประกวดคัดเลือก

โครงการคัดเลือกกลุ่ม ธคก. และ สนง. ปศจ. ดีเด่น

เป้าหมายจำนวนลูกขยายอายุครบ 18 เดือน ที่เข้าสู่ระบบ ธคก. ในปี 2568

เขต	โค-กระบือ (ตัว) (รับปี 2565)	ประมาณการ ลูกเกิด 70 %	ลูกเพศเมีย 50 %
1	140	98	49
2	541	378	189
3	6,139	4,297	2,148
4	6,734	4,713	2,356
5	3,587	2,510	1,255
6	652	456	228
7	1,366	956	478
8	308	215	107
9	364	254	127
รวม	19,831	13,877	6,937

การให้ความสำคัญกับการจัดพิธีรับมอบสัตว์ ธคก. ของเกษตรกร

1. สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ รับสัตว์พระราชทาน
2. เน้นย้ำระเบียบเงื่อนไขของโครงการ ธคก.
3. จัดพิธีแบบเรียบง่าย ไม่สิ้นเปลือง (รวมถึงรับสัตว์พระราชทานกรณีพิเศษ)
4. เกษตรกร กล่าวสาบาน ปฏิบัติตามเงื่อนไขโครงการ

หญาอาหารสัตว์พระราชทาน

ได้รับพระราชทานจาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ถวายงานโดย กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การเลือกใช้ภาพในสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

งานวันอนุรักษ์และพัฒนากระบือปลักไทย ซึ่งถว้ยพระราชทาน ประจำปี พ.ศ. 2568

โครงการจัดงานวันอนุรักษ์และพัฒนากระบือปลักไทย ประจำปี พ.ศ. 2568 ระหว่างวันที่ 11 - 12 มกราคม 2568 ศูนย์วิจัยและพัฒนาโคนม อำเภopakช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อพสกนิกร ชาวไทยในด้านการพัฒนาการปศุสัตว์
2. เพื่อจัดประกวดแข่งขันกระบือปลักไทย เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ให้เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจได้รู้จักการคัดเลือกกระบือปลักไทยพันธุ์ดีไว้ขยายพันธุ์
3. เพื่อเป็นเวทีพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแสดงผลงานในการพัฒนาการผลิตกระบือปลักไทย ตลอดห่วงโซ่การผลิตถึงการบริโภค
ระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรภาคเกษตรกร กลุ่มผู้ประกอบการ และองค์กรภาคเอกชน
4. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจด้านการจัดการการเลี้ยงกระบือปลักไทยการปรับปรุงพันธุ์ การป้องกันโรคระบาด การพัฒนาด้านเทคโนโลยีอาหารสัตว์ และเทคโนโลยีการผลิตกระบือปลักไทยที่มีคุณภาพ

งานวันอนุรักษ์และพัฒนาระบบปลูกไทย ซึ่งถว้ยพระราชทาน
ประจำปี พ.ศ. 2568

กิจกรรมการประกวดและแข่งขันประกวดกระบือปลูกไทย

จำนวน 16 รุ่น 3 ถว้ยพระราชทาน

รุ่น	อายุ
ลูกกระบือ (Calf division)	10 ถึง 18 เดือน
กระบือรุ่น (Intermediate division)	มากกว่า 18 เดือน ถึง 24 เดือน
กระบือหนุ่ม – สาว (Junior division)	มากกว่า 24 เดือน ถึง 36 เดือน
กระบือโตเต็มวัย (Senior division)	มากกว่า 36 เดือน ถึง 48 เดือน

งานวันอนุรักษ์และ
พัฒนากระบือปลักไทย
ประจำปี พ.ศ. 2567

วันที่ 13 – 14 มกราคม 2567
ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาโคนม
อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

ชนะเลิศยอดเยี่ยม เพศผู้ (Grand Champion)
กระบือชื่อ มารวยจูเนียร์ (น้ำหนัก 1,278 กก. ส่วนสูง 159 ซม.)
เจ้าของชื่อ คุณคำพูน โสตา (ต.กันจู่ อ.บึงสามพัน จ.เพชรบูรณ์)

ชนะเลิศยอดเยี่ยม เพศเมีย (Grand Champion)
กระบือชื่อ ดอกแก้ว (น้ำหนัก 910 กก. ส่วนสูง 154 ซม.)
เจ้าของชื่อ คุณสุรินทร์ อ่างทรัพย์ (ต.แวง อ.โพธารอง จ.ราชบุรี)

กิจกรรมเพิ่มเติมจากปี พ.ศ. 2567

1. แข่งขันประเภทใช้ประโยชน์ทาง การเกษตร

2. กิจกรรมประเพณีวิ่งควาย

3. การออกร้านจำหน่ายสินค้า และอาหารจากกระบือ พร้อมการแสดง

4. พิธีสู่ขวัญกระบือ

โครงการมอบกรรมสิทธิ์และไถ่ชีวิตโค-กระบือ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

ส่วนกลาง

พิธีไถ่ชีวิตโค-กระบือ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 วันที่ 25 กรกฎาคม 2567 ณ หอประชุมใหญ่พุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

- กรมปศุสัตว์ ดำเนินการจัดพิธีไถ่ชีวิตโค-กระบือ จำนวน 721 ตัว โดยจะนำไปมอบให้เกษตรกร ภายใต้ระเบียบและหลักเกณฑ์ของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

โครงการมอบกรรมสิทธิ์และไถ่ชีวิตโค-กระบือ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

ส่วนภูมิภาค

จังหวัดที่ดำเนินการจัดพิธีเรียบร้อยแล้ว
จำนวน 35 จังหวัด

จังหวัดที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดพิธี
จำนวน 42 จังหวัด

โครงการฯ สิ้นสุด
วันที่ 31 ธันวาคม 2567

จังหวัดที่จัดซื้อเวชภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว จำนวน 36 จังหวัด

แผนการติดตามงาน โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ประจำปี 2568

- โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโค-กระบือ ตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ต่างๆ
- กลุ่ม / หมู่บ้าน ธคก. ดีเด่น
- โครงการ ร่วม กสส. อาสาปศุสัตว์ดีเด่น กลุ่มเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ
- โครงการอนุรักษ์และพัฒนาระบือไทย

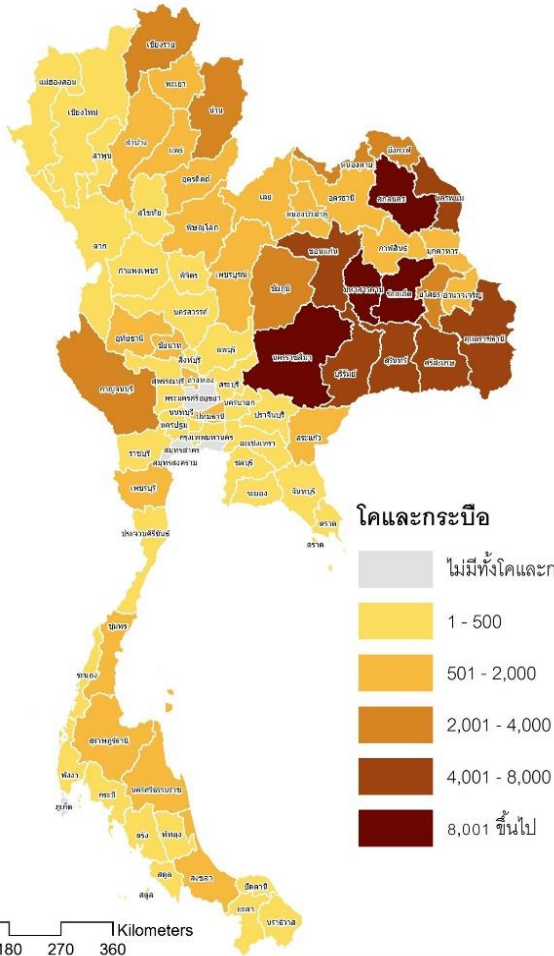
การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารโครงการ ธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

- เป็นเครื่องมือในการบริหาร ติดตาม กำกับดูแล การปฏิบัติงาน
- สะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนด้านเอกสารที่ไม่จำเป็น
- ข้อมูลทะเบียนสัตว์เป็นปัจจุบัน แจ้งเตือนการดำเนินงานเมื่อถึงเวลาที่กำหนด
- การชำระเงินกรณีต่างๆ ผ่าน App. เจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับเงินสด

ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

แผนที่แสดงความหนาแน่นของจำนวนสัตว์รายจังหวัด
โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

โคและกระบือ

ไม่มีทั้งโคและกระบือ

1 - 500

501 - 2,000

2,001 - 4,000

4,001 - 8,000

8,001 ขึ้นไป

ให้การช่วยเหลือเกษตรกร
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522
ถึงปัจจุบัน

รวมทั้งสิ้น
382,368 ราย

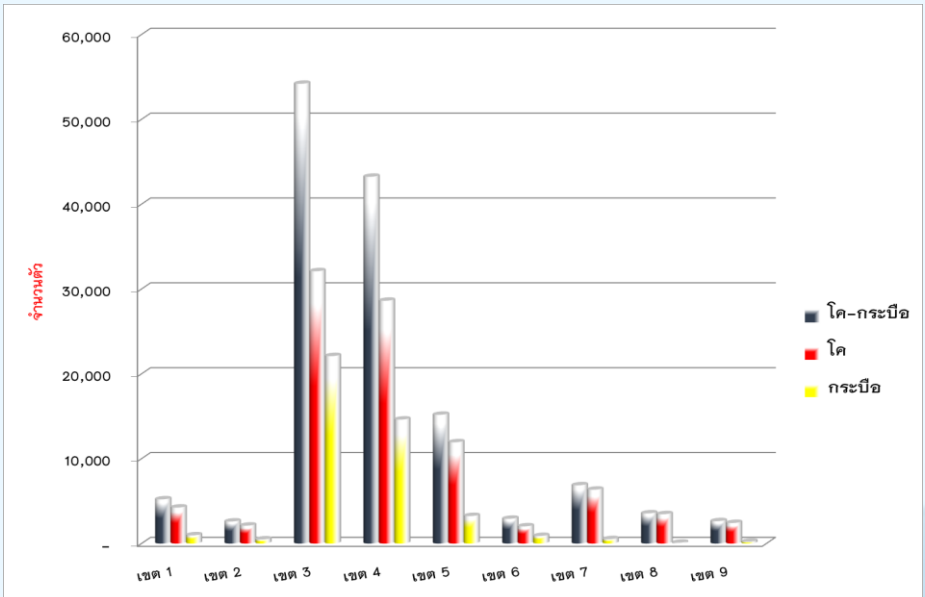
การมอบกรรมสิทธิ์สะสม

เกษตรกร 142,387 ราย

จำนวนสัตว์ 173,267 ตัว

คิดเป็นมูลค่า 3,069,469,979 บาท

1. เกษตรกรที่อยู่ในความดูแลของโครงการ จำนวน 119,007 ราย
2. จำนวนสัตว์ 135,845 ตัว คิดเป็นมูลค่า 3,889,558,000 บาท
 - โค 92,891 ตัว คิดเป็นมูลค่า 2,600,948,000 บาท
 - กระบือ 42,954 ตัว คิดเป็นมูลค่า 1,288,620,000 บาท

จบการนำเสนอ